

Mustia joutsenia ja taloushaasteita

Kuntatalous, kuten koko yhteiskunta, elää poikkeuksellisesta aikaa. Valtion tukitoimet ovat johtaneet siihen, että kuntien talous näyttää nyt odotettua paremmalta, mutta tähän tilanteeseen ei ole syytä tuudittautua. Koronapandemian osalta ei vielä voida tietää, mikä tulee olemaan poikkeusajan kesto ja mitkä tulevat olemaan lopulliset vaikutukset mm. yritystoimintaan, matkailuun ja työllisyyteen. Kuntatalouden osalta vaikutuksia voi tarkastella menojen kasvun ja tulojen supistumisen kautta. Osa pandemian vaikutuksista on suoria, osa tulee välillisesti ja viiveellä.

Elokuun lopussa Jämsän pysäytti uutinen Kaipolan paperitehtaan lakkauttamisesta vuoden loppuun mennessä. Tämä tuotti lisää painavia haasteita kaupungin tulevien vuosien talous- ja kehitysnäkymiin. Äkillisen rakennemuutoksen työryhmä on kartoittanut vaikutuksia ja pyrkinyt hankkimaan tukea sekä etsimään konkreettisia kehittämismahdollisuuksia menetyksien minimoimiseksi. Taloussuunnitelmaan on sisällytetty projektiluonteisia varauksia tilanteen parantamiseksi sekä varauduttu sosiaali- ja terveystoimen budjetissa tilanteen tuomiin arkisiin ongelmiin lisäämällä resursseja erilaisiin tukipalveluihin.

Jämsän väestönkehitys on ollut miinusmerkkinen jo vuosia. Vaikka koronapandemia lisäsi jonkin verran muuttoliikettä takaisin maaseutukeskuksiin, ennusteiden mukaan Jämsän väestömäärä tulee olemaan edelleen vähenevä. Tilastokeskuksen mukaan Jämsän väkiluku putosi syyskuun 2020 lopussa jo alle 20.000 asukkaan.

Jämsän kaupungin vuoden 2021 talousarviota on laadittu poikkeuksellisen epävarmassa tilanteessa, mutta pyrkien näkemään tulevaisuuteen. Talousarvio pohjautuu voimassa olevaan kuntastrategiaan ja alkusyksystä annettuun talousarvioraamiin. Vuoden 2020 toinen lisätalousarvio muodostui noin 1,9 milj.€ ylijäämäiseksi, tämä lähinnä valtionosuuksien koronaan liittyvien maksumuutosten perusteella. Valmisteltu talousarvio on noin 57.000 euroa ylijäämäinen, joten kuntalain tasapainopykälien vaateet täyttyvät suunnitelmavuosienkin osalta. Kuntatalousmittariston perusteella Jämsän kaupungin talous kuuluu tasapainon alarajalla olevien kategoriaan. Viime vuosina organisaatiossa on tehty lukuisia tervehdyttämistoimia ja rakenteita on edelleenkin tarkasteltava aktiivisesti.

Talousarvion tulot muodostuvat toimintatuloista, verotuloista, valtionosuuksista ja rahoitustuloista. Jämsän tuloveroprosentti on edelleen 21,00. Verotuloennusteen mukaan tuloveroja kertyy n. 70 milj.€, yhteisöveroja 13,6 milj.€ ja kiinteistöveroja 6,6 milj.€. Valtionosuuslaskelmien mukaan Jämsän kaupungin peruspalvelujen valtionosuus on noin 43,5 milj.€ ja verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus 4,0 milj.€. Opetus- ja kulttuuritoimen maksuosuus on -1,9 milj.€, jolloin kaupungille arvioidaan tilittävän 46,6 milj.€ valtionosuuksia.

Kaupungin vuosikate nousee ennusteiden mukaan kuluvana vuonna noin 500 euroon/asukas (2019 272 €/asukas) ja vuonna 2021 vuosikate on noin 410 €/asukas suunnitelmavuosien ollessa samaa tasoa. Vuosikatteen lasku aiheutuu pääasiassa valtionosuuksien laskevasta trendistä koronatukien vähentyessä.

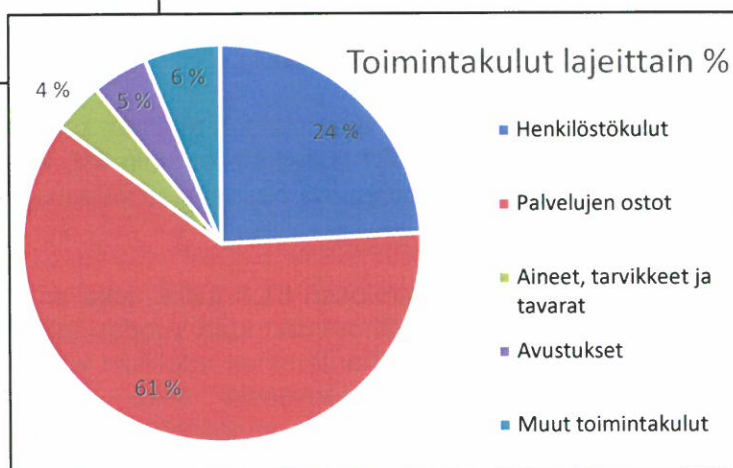
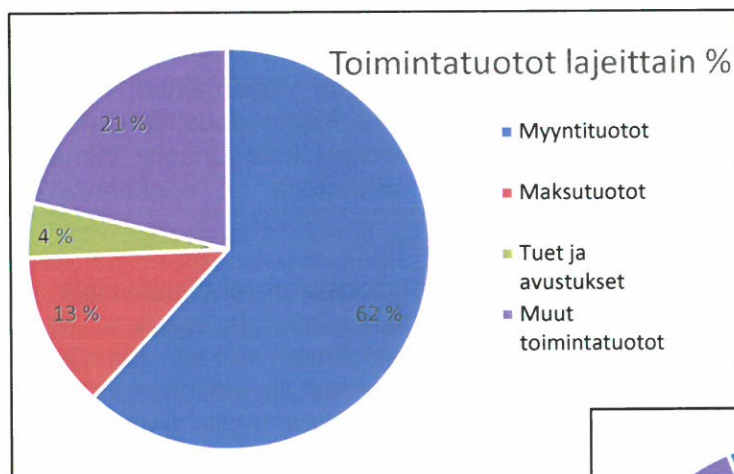
Toimintatuottoja on talousarviossa 61,8 milj.€, joka on noin 1,2 % vähemmän kuin vuoden 2019 tilinpäätöksessä ja 0,2 % vähemmän kuin vuoden 2020 lisätalousarviossa. Tähän syinä on mm. arvioitujen myyntivoittojen vähentäminen edellisiin vuosiin verrattuna, kaupunginvaltuuston päätös luopua hulevesimaksun keräämisestä sekä muut pienemmät myyntitulojen vähenemät. Toimintakulujen nousu vuoden 2019 tilinpäätökseen on reilu 3 %. Suurin osuus toimintakuluista on palvelujen ostoja, noin 61 % toimintakuluista. Merkittävin osa palvelujen ostoista on terveystalouden ostopalvelua. Investointeja on suunniteltu vuodelle 2021 yhteensä 9,8 milj.€:n verran. Investoinneista mittavin on meneillään oleva Vesi liikelaitoksen keskuspuhdistamon saneeraus, joka jakautuu useammalle vuodelle. Kirjaston investointia budjetti ei sisällä, vaan siitä kaupunginvaltuusto tekee erillispäätöksen.

Huomattavia muutoksia konsernitoiminnoissa on Jämsek Oy:n yrityspalvelujen siirtyminen 1.8.2020 alkaen kaupungin toimintoihin, ja 1.1.2021 matkailun ja markkinoinnin yhdistyminen 1.1.2021 kaupungin konsernipalvelujen toimialalle.

Työttömyysluvut alenivat edellisvuosina voimakkaasti, mutta vuonna 2020 tilanne on muuttunut huonompaan suuntaan. Jämsän osalta työttömyysprosentti oli lokakuun lopussa 12,8 %, kun se koko Keski-Suomen alueella oli 12,9 %. Työllisyystoimiin on edelleen panostettava mm. alueviranomaisten kanssa yhteistyössä. Jämsän kaupunki osallistuu 1.3. 2021 alkavaan työllisyyden kuntakokeiluun Keuruun ja Saarijärven kaupunkien kanssa. Lisäresurssia projektissa kaupungille tulee mm. TE-toimistolta 4,6 henkilötyövuotta. Lisäksi kolmevuotiseen projektiin palkataan henkilöitä määräaikaista.

Kaupungin maksuvalmius on säilynyt kohtuullisen hyvänä ja näyttää olevan edellytyksiä, että näin on myös tulevana vuonna. Pitkäaikaista lainoitusta käytetään vain investointihankkeiden rahoittamiseen ja mahdollisiin konserninyhtiöiden talouden ongelmatilanteisiin. Lainamäärä asukasta kohden on talousarviossa noin 2.000 euroa, kun se kunnissa keskimäärin on lähivuosina ollut jo noin 3.000 €/asukas.

Kesällä 2020 tehtiin hyvinvointikysely, jonka perusteella kuntalaiset pitivät Jämsää turvallisena ja hyvänä paikkana asua ja elää. Luontoarvoja korostettiin ja asumisen väljyyttä arvostettiin. Toki monia huolia ja ongelmakohtiakin tuli esiin ja niihin on tarkoitus vastata hyvinvoinnin edistämistyöllä. Hyvinvointia voi edistää myös jokainen omalta osaltaan huomioimalla toisia. Asukkaiden osallistuvuutta, yhdessä tekemistä ja kumppanuutta tarvitaan näinä aikoina entistä enemmän.

Jämsässä 30.11.2020

Ari Luostarinen
 talousjohtaja
 040/5934655
 ari.luostarinen@jamsa.fi